

İHSAN ÖZGEN

SESLER, RENKLER VE ÇİZGİLER PEŞİNDE

HAZIRLAYAN

AHMET YAĞMUR KUCUR

VakıfBank Kùltür Yayınları: 0193
Sanat: 017

İHSAN ÖZGEN
SESLER, RENKLER VE ÇİZGİLER PEŞİNDE
HAZIRLAYAN: AHMET YAĞMUR KUCUR

Proje Editörü ve Son Okuma
Dr. Hazal Bozzer

Kapak ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Kitap Editörü
Hüseyin Kıyak

VakıfBank Kùltür Yayınları

Büyükdere Caddesi
No: 97 - Kat 4
Şişli 34394 İstanbul
Telefon: 0 212 354 5730
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2023

ISBN 978-625-6385-04-7

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kùltür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı

Turkuvaz Haberleşme ve Yay. A. Ş.
Güzeltpe Mahallesi Mareşal Fevzi Çakmak Caddesi
B Blok No: 29/1/1 Eyüpsultan İstanbul
Telefon: 0212 354 3000
Sertifika No: 46403

1. Baskı: Ocak 2023

İHSAN ÖZGEN

SEŞLER, RENKLER VE
ÇİZGİLER PEŞİNDE

HAZIRLAYAN
AHMET YAĞMUR KUCUR

AHMET YAĞMUR KUCUR

9 Aralık 2000'de Üsküdar'da doğdu. Dokuz yaşında Musiki Eğitim Vakfı'nda Murat Aydemir'den tanbur dersleri almaya başlayarak müziğe ilk adımını attı. Türk müziği repertuarı konusunda kısa bir süre Hulusi Yücebıyık, Münip Utandı gibi isimlerden istifade edip kendilerinden eserler meşk etti. 2017'de şefliğini Mustafa Doğan Dikmen'in yaptığı TRT İstanbul Radyosu Türk Sanat Müziği Gençlik Korosu sınavını kazandı ve bir süre buraya korist olarak devam etti. 2019'da Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korosu'nun "Gençlik" temalı konserinde konuk solist olarak tanbur çaldı. Aynı sene Prof. Dr. Alâeddin Yavaşca danışmanlığında Pera Müzesi'nde düzenlenen "Cumhuriyet Döneminde Yetişen Bestekârlar" temalı konserde sesiyle ve tanburuyla konuk solist olarak yer aldı. 2019'un Ekim ayında T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Tarihi Türk Müziği Topluluğu'nda ses sanatçısı olarak vazife yapmaya başladı. 2022'de İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Türk Musikisi bölümünden mezun olan Kucur, çeşitli mecralarda konserlerine ve müzik alanındaki araştırmalarına devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

Teşekkür	9
Önsöz	11

BİRİNCİ BÖLÜM

İHSAN ÖZGEN'İN HAYATI VE SANAT YOLCULUĞU	13
Kemençe ile Tanışma	18
60'lı Yıllar	20
Ankara Yılları	22
Üçlü	24
Hocalık	26
Anma Konserleri	28
Bosphorus Topluluğu	31
Anatolia Topluluğu	33
Kemençe Yapımcılığı	34
Çaldığı Sazlar	36
Deneysel Çalışmalar ve Evrensellik	39
Ressamlık	42
Bestekârlık	44
Yazarlık	45
Sanat Bir Yaşam Biçimidir	45

İKİNCİ BÖLÜM

YAKINLARININ DİLİNDEN	47
Abdi Coşkun – İhsan Özgen'e Dair Hatıralar	49
Aslıhan Eruzun Özel – Ustamın İzinde	53
Bülent Aksoy – İhsan Özgen: Bir Doruk	61
Derya Türkan – Bir Sanatkârı Anlamak	71
Erhan Bayram – İç Yolculuğun Duraklarında Anlamlar	81
Erol Deran – Gönül Penceresinden İhsan Özgen'in Sanatına Bir Bakış	85
Feridun Özgören – Oldukça Kadim Bir Dost	87
Fikret Karakaya – İhsan Özgen İçin Nekroloji	93
Firat Kızıltuğ – İhsan Özgen'e Dair	99
H. Gürmen Türkan – Gönüllerde Yaşayanlar: İhsan Özgen	103
Hasan Esen – Ustayla Sanatı Yaşamak	107
Kudsi Erguner – Sevgili İhsan Özgen'in Anısına	113
Linda Burman-Hall – Santa Cruz-Kaliforniya Üniversitesi'nde İhsan Özgen'le Beraber Yapılan Kantemir Albümü	117

Mahinur Özüstün – Sanatçının Tarifi: İhsan Özgen	125
Mehmet Refik Kaya – Sevgili Üstadım İhsan Özgen’le Anılarım	129
Murat Yerden – Bir Dehanın Ayak İzleri	137
Mutlu Torun – İhsan ve Müzik Beraberliğimiz	147
Necip Gülses – Hoca ve İlk Öğrenci	151
Nevâ Cansın Gülses – Hocam İhsan Özgen	163
Robert Labaree – İhsan’ı Dinliyorum Gözlerim Kapalı	171
Süleyman Erguner – Üstat İhsan Özgen Hoca	175
Yılmaz Pakalınlar – Tanburi Cemil’i Yaşatan Sanatçı	181

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RÖPORTAJ VE SÖYLEŞİLER	185
Gazete Röportajları	187
Mutlu Torun – İhsan Özgen: Saz Musikisinin Geliştirilmesi	189
“Yeni Tanburi Cemil” Olarak Tanınan Kemeççe Virtüözü İhsan Özgen: “Müziğimiz Amerikalılar İçin Sürpriz Oldu”	197
Kemeççe Virtüözü İhsan Özgen’e Göre: “Balkan Ülkeleri Musikimiz İçin İyi Bir Pazar”	201
Boğaziçi Topluluğu’nun Sanat Yönetmeni İhsan Özgen: “Müziğimizi Tek Renklilikten Kurtarmalıyız”	205
“Üretimimiz Gelenekselin Dışında”	207
Özgen’den Bir Ayda Dört Albüm	211
Sesler Ülkesi “Anatolia”	213
Anadolu Müziğinden Yeni Bir Kokteyl: Anatolia	215
“Yakıcı Ses”in Peşinde	217
“Sanat, Toplum İçin Önemli Bir Terapi”	221
Radyo Söyleşileri	227
İhsan Özgen’in Müzik Hayatı ve Lavta Hakkındaki Fikirleri	229
Sanatçılarımızı Tanıyalım: İhsan Özgen	233
Atina Röportajı	237
Saz ve Söz: Kemeççe	241
Radyo Anıları: İhsan Özgen	253
Saz Sohbetleri: İhsan Özgen	269
Saz ve Söz Meclisi: İhsan Özgen	279
Diğer Röportaj ve Söyleşiler	305
Ateş Temeltaş’ın İhsan Özgen’le Röportajı	307
Tanburi Cemil Bey Hakkında Söyleşi	311
Aslıhan Eruzun Özel’in İhsan Özgen’le Röportajı	341

	DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
BELGELER VE NOTALAR		349
	BEŞİNCİ BÖLÜM	
DİSKOGRAFİ		367
	ALTINCI BÖLÜM	
YAPTIĞI KEMENÇELER		385
	YEDİNCİ BÖLÜM	
İHSAN ÖZGEN'İN FIRÇASINDAN		403
	SEKİZİNCİ BÖLÜM	
FOTOĞRAFLAR		413
Dizin		435

TEŞEKKÜR

Bu kitap çalışmasına katkı sunan hemen herkesin yardımı gönüllülük esasına dayanmıştır. Yazdıklarımı okuyup tavsiyelerde bulunarak birçok şeyi daha düzgün ifade etmemi sağlayan Bülent Aksoy ve Mehmet Güntekin'e; babalarıyla ilgili ellerindeki hemen her fotoğraf ve belgeyi kitapta kullanmama izin veren, tükenmek bilmeyen sorularımı yoğunluklarına rağmen sabırla yanıtlayan, desteklerini esirgemeyen Yelda Özgen Öztürk ve Neva Özgen Kösoğlu'na; İhsan Özgen yapımı birçok kemençenin bugünkü sahiplerini tespit edip onlarla bağlantı kurmama yardımcı olan, kitabın ilgili bölümünü hazırlamamda büyük yardımları dokunan Murat Yerden'e ve bu kemençeleri büyük bir titizlikle fotoğraflayıp yayıma hazırlayan, onca işinin arasında yardımını hiçbir zaman eksik etmeyen ve beni çalışmalarım için cesaretlendiren Özata Ayan'a; birçok konuda bana fikir verip destek olan, arşiv tasnifiyle ilgili çalışmalarımda sürekli yanımda olup bazı hatalarımı düzeltmemi sağlayan, İhsan Özgen'in tanıdığım en büyük hayranlarından Burak Can Çerik'e; İngilizce yazıların tercümesini yapan Ömer İpek'e; şahsi arşivlerinden birçok fotoğrafı kitapta yayımlamama müsaade edip benimle paylaşan H. Gürmen Türkan, Bilge Özgen, Ateş Temeltaş, Fırat Kızıltuğ, Dilek Zertunç, Yılmaz Pakalınlar, Şamil Kucur, Fikret Karakaya, Hüseyin Kudsi Sezgin, Serhan Aytan ve Aydemir Tuncer'e; kitabın basımını üstlenen VakıfBank Kültür Yayınları'na; kitabın editörlüğünü müthiş bir titizlikle yapıp bana pek çok konuda yardımcı olan Hüseyin Kıyak'a ve son olarak çalışmalarımda bana destek olan aileme çok teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

2021'in Mart ayıydı, İhsan Özgen'i kaybetmemizin üzerinden iki ay geçmişti. Hüseyin Kıyak'la yaptığımız telefon görüşmesinde ona hazırlamakta olduğum bir çalışmadan söz ediyordum, bu çalışmamın içinde İhsan Özgen'le ilgili bir bölüm de olacaktı. Anlattıklarımın sonra bana, "Ahmet, niçin İhsan Özgen hakkında bir kitap hazırlamıyorsun?" demişti. O güne dek onun hakkında kitap, belgesel veya tez hazırlanmamıştı, büyük bir eksiklikti. Evet, bu bir ihtiyaçtı fakat onun gibi büyük bir sanatkârı tüm özellikleriyle yansıtabilecek bir kitap hazırlamak da hiç kolay olmayacaktı, geniş bir perspektifle ele alınmalıydı bu konu. Birkaç gün iyice düşünüp taşındıktan sonra kitapla ilgili çalışmalarına başladım.

Yakın dostları, ailesi ve öğrencileriyle görüşerek bilgi ve belge toplamak, kapsamlı bir "İhsan Özgen arşivi" oluşturmakta çalışma planımın ilk ayağı. Bir yandan da yazdığı iki kitabı tekrar okuyup, radyo ve diğer çeşitli mecralarda verdiği röportajlarını dinleyerek hayatı hakkında notlar almaya başlamıştım. Daha sonraki aylarda, kitap için yazmasını rica ettiğim kişilerden de yazılar gelmeye başlayınca kitabın temeli atılmış oldu. Kimileriyle de yüz yüze görüştük, bunları daha sonra yazıya geçirdim. İhsan Özgen'in yurt dışında bağlantılı olduğu kişilerle de iletişime geçerek ses kayıtları, fotoğraflar gibi birçok malzeme temin ettim, yeni bilgiler edindim. Kütüphanelerdeki süreli yayınları tarayarak onun hakkında yapılmış birçok gazete haberini kaydettim, yine birçok yakınının arşivindeki fotoğraf ve belgeleri ödünç alarak taradım. Özgen'in yaptığı kemençelere de birer "tablo" gözüyle baktım ve bunların derlenmesi gerektiğini düşündüm, bu sebeple de ulaşabildiğimiz bütün kemençelerin fotoğraflanarak kitapla birlikte yayımlanmasını istedim. Kitabın hazırlanan son bölümü bu oldu, kolektif bir çalışmanın ürünüydü, yalnızca bunun için de iki aydan uzun bir mesai harcandı.

Hazırlığı bir buçuk yıl kadar süren bu saygı kitabı, İhsan Özgen hakkında yapılan ilk kapsamlı çalışma özelliği taşımakta. Umarım ileride onunla ilgili yapılacak diğer çalışmalar için de bir kaynak olacaktır.

Kitap sekiz bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde İhsan Özgen'in hayatı ayrıntılı olarak aktarılmaya çalışılmış; onun sanattaki çok yönlü kişiliğine, kültür ve sanat tarihimizdeki önemine değinilmiştir. İcracılığında kemençe yapımıcılığına, bestekârlığına, ressamlığına, yazarlığına güzel sanatların

çeşitli dallarına kadar iç içe olduğu her alanda bilgiler verilmiş ve bunlar görsel malzemelerle desteklenmiştir. Kitabın sonunda bir diskografi de yer almaktadır.

Özgen'in sanat arkadaşları, birlikte müzik yaptığı yabancı müzisyenler, öğrencileri gibi hayatında önemli yere sahip yirmi kişinin onu farklı yönleriyle ele alıp hatıralarını aktardıkları yazılarının yer alacağı ikinci bölüm, kitabın hacimli bir kısmını oluşturmaktadır.

Bir sonraki bölümde İhsan Özgen'le radyo, gazete ve diğer mecralarda yapılmış birçok röportaj ve söyleşi metni yer almaktadır. İlgili icra ve söyleşi kayıtlarına ulaşmayı kolaylaştırmak için karekod sistemi kullanılmıştır.

Dördüncü bölümde, İhsan Özgen'le alakalı gazete ve dergi haberleri, konser afiş ve programları yanında, üzerinde kendi işaretlemeleri bulunan el yazısı notalar, yurt dışındaki bazı kurumlardan aldığı davet mektupları gibi daha önce yayımlanmamış birçok önemli belgeye yer verilmiştir.

Beşinci bölümde İhsan Özgen'in diskografisi yer almaktadır.

Altıncı bölüm, İhsan Özgen'in yaptığı kemençelere ayrılmıştır. Bugün bu kemençeler kimlerdeyse tespit edilmeye çalışılmış, sahiplerinin izniyle fotoğraflanmış ve künyesiyle birlikte kitabın bu bölümünde verilmiştir.

Yedinci bölümünde, İhsan Özgen'in yaptığı tablolardan örnekler sunulmuştur.

Son bölümdeyse İhsan Özgen fotoğrafları yer almaktadır.

Anı/biyografi türündeki bu kitap çalışması, İhsan Özgen hakkındaki tüm bilgi ve belgelerin bir araya getirildiği iddiasını taşımamaktadır. Dördüncü bölümde yalnızca önemli gazete haberlerinin, konser afiş ve programlarının bazılarında yer verilmiş; bununla birlikte ulaşılamadığı için yayımlanmayan fotoğraf ve mektuplar da olmuştur. Beşinci bölümde fotoğrafları verilenler dışında İhsan Özgen'in yaptığı başka kemençeler de vardır. Her ne kadar titiz bir çalışmayla bunları tespit edebilmek için uğraş versek de, takdir edilecektir ki Özgen'in 1970'li yıllardan beri kemençe yapıyor olması, tüm kemençe sahiplerine ulaşmayı mümkün kılmamıştır. Sergilenmemiş birçok tablosu, yayımlanmamış onlarca ses kaydı ve bestelerinin notaları gibi bu kitaba dahil edilmeyen birçok malzeme ileriki zamanlarda yapılacak başka çalışmalarda değerlendirilmeyi beklemektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

**İHSAN ÖZGEN'İN
HAYATI VE SANAT YOLCULUĞU**

İhsan Özgen, 22 Kasım 1942 tarihinde Urfa'da, Atiye Rana ve Mehmed Sabri Özgen'in çocukları olarak dünyaya geldi.¹ Ağabeyi Bilge (d. 1935) ve ablası Şükran (d. 1939)'dan sonra doğan İhsan Özgen, ailenin en küçük üyesiydi. Tapu memurluğu ve müdürlüğü yapan babası Sabri Bey Beyoğlulu; annesi Atiye Hanım ise Kilislidir.

Özgen Ailesi, 1943'te baba Sabri Özgen'in tayini sebebiyle Adana'ya taşındı. Türk müziğine meraklı olan ailenin evinde kanun, ud, cümbüş, keman, darbuka gibi birçok saz bulunmaktaydı. İlk müzik derslerini amatör bir müzisyen olan, iyi düzeyde keman çalan babasından alan İhsan Özgen, müziğe başlayışını bir radyo programında şöyle anlatıyor:

İhsan Özgen (ortadaki) ve ailesi, Adana, 1944 (Bilge Özgen arşivi)

1. Nüfus kütüğüne geç kaydedilmesinden dolayı nüfus kâğıdında yazan tarih 1 Aralık 1942'dir (Yelda Özgen Öztürk, kişisel görüşme, 7 Ocak 2022).

İlk çaldığım saz kanun diye hatırlıyorum. Bu; evde babamın meşgul olduğu, eski, tamir görmüş bir alet ile oldu. Bana yaptırdığı küçük parmaklıklarla sazı kucağıma alır, bazı denemeler yapardım. Müziğe başlamam herhâlde o şekilde olmuş.²

İhsan Özgen'in müziğe hangi sazla başladığı konusunda farklı bilgiler vardır. Kendisine bu konuyla ilgili sorulan soruya üç radyo röportajında (Ankara, İzmir ve Atina Radyoları) "kanun"; diğer üç röportajda (Bizim Gazete, Açık Radyo ve İstanbul Radyosu) ise "bağlama" cevabını vermiştir.³ Ağabeyi Bilge Özgen ise, kardeşinin altı yaşında cura (bağlama) çalarak müziğe başladığını hatırlamaktadır.⁴ Bütün bu kaynaklardaki ayrıntılar da göz önünde bulundurulduğunda; eline aldığı ilk sazın kanun olduğunu, ancak ciddi manada ilgilendiği ilk sazın ise bağlama olduğunu söylemek mümkündür. Özgen, daha sonra çalacağı sazların zeminini hazırlayan, "ilk yârim" dediği bağlamaya başlayışını başka bir röportajında şöyle anlatıyor:

Bağlamaya heves ettim, evde bulunmayan bir çalgı. Her gördüğüm yerde aşkla bakıyordum. Bir gün kapı çalındı, bir adam geldi, elinde bir bağlama, "Bu sizin," dedi. Kilis'te bir Arif Usta vardı, saz yapardı, meğer ona ismarlamış benim için babam. Getirdiler, elime tutuşturdular. Böylece bağlamaya başlamış oldum.⁵

Özgen Ailesi, İhsan Özgen 6 yaşındayken Gaziantep'in Kilis kazasına taşındı. Türk müziğine olan hayranlığının temelleri de bu yıllarda atılacaktı Özgen'in. Artık Ankara Radyosu'nun düzenli bir dinleyicisi olmuştu. Kilis'teki yıllarında müzik altyapısını oluşturan etkenlere şöyle değinecekti:

Dinlediğim taş plaklar, müezzinler, Karagöz ustası, evde yapılan fasıllar, Halkevi'ndeki fasıllar, belediye bandosunun mütevezâı açık hava konserleri, işitsel müzik malzemelerinin önemli bir bölümünü teşkil ediyordu.⁶

İhsan Özgen'in bağlamadan sonra klasik müziğe geçişi ud ile olacak ve ortaokul yıllarında bu saza bir hayli emek verecekti. O yıllarda musikiyle ilgili temin edip inceleme fırsatı bulabildiği ilk eserler; Şamlı İskender'in *Nuhbe-i Elhan* isimindeki klasik peşrev ve saz semailerini ihtiva eden nota külliyatı, Dr. Subhi Ezgi'nin *Nazarı ve Ameli Türk Musikisi* adlı nazariyat kitabı ve yakın dostu İhsan Arıcı'nın devam ettiği İleri Türk Musikisi Cemiyeti'nin arşivinden teksir edilmiş bazı kitaplardı.

2. TRT Ankara Radyosu'nda İhsan Özgen'in müzik hayatını ve lavta hakkındaki görüşlerini anlattığı bir programdan. (Programın adı ve tarihi tespit edilememiştir, 70'li yıllarda olduğu tahmin edilmektedir.)

3. İlgili röportajlara kitabın *Röportaj ve Söyleşiler* bölümünden ulaşılabilir (s. 185-347).

4. Bilge Özgen, kişisel görüşme, 11 Haziran 2021.

5. Fikret Karakaya'nın İhsan Özgen ile röportajı (*Saz ve Söz Meclisi*, TRT İstanbul Radyosu, 31 Ekim 2015).

6. İhsan Özgen, *Sanatı Yaşamak*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2009, s. 82.

İhsan Özgen'in edebiyata ilgisinin de aynı yıllarda başladığı söylenebilir. Ağabeyi Bilge Özgen, bununla ilgili bir hatırasını şöyle aktarıyor:

Bir şiir yarışması oldu, o zamanlar ortaokul öğrencisi idi. Çok iddialı kişiler, koca koca insanlar bu şiir yarışmasına katıldılar. Ben de İhsan'a serbest bir şiiri öğrettim, ezberlettim, onunla çıktı İhsan. Ve birinci oldu! Daha ortaokul yıllarında... Bir hocam vardı, senin bu işte parmağın var dedi. Onunla en büyük anılarımdan birisi budur.⁷

Özgen Ailesi, yine baba Sabri Özgen'in görevi sebebiyle 50'li yılların ikinci yarısında Ankara'ya taşındı. Lise hayatına Ankara Atatürk Lisesi'nde başlayan İhsan Özgen, ikinci ve üçüncü sınıfı Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi'nde tamamladı. Lisede öğrenim gördüğü yıllarda tanburu ilk defa İzzeddin Ökte'nin radyodaki solo programlarında duydu ve çok etkilendi. Ökte'nin programlarını hiç kaçırmadan, huşu ile dinlediğini bir radyo söyleşisinde de dile getirecekti.⁸ Bunun haricinde takip ettiği diğer bir yayın da Ercümen Batanay – Nubar Tekyay ikilisinin saz eserleri programlarıydı. Bu vesilelerle tanbur sazına heves edecek, ancak –kendi ifadesiyle– yokluk içinde olduğu için doğru düzgün bir saz bulması kolay olmayacaktı. Hatta öyle ki, dönemin Ankara'sındaki imkânsızlıklar sebebiyle evdeki cümbüşe tanbur sapı takarak bir şeyler yapmaya çalıştığından da başka bir söyleşide bahsediyordu.⁹ Aradan bir süre geçtikten sonra nihayet bir tanbur edinebilecek, ancak bu tanbur da onu tam manasıyla tatmin etmeyecekti.

İhsan Özgen, ileriki yıllarda ekolüne mensup olacağı Tanburi Cemil Bey'in tanburunu yine radyo sayesinde tanıdı. Onu ilk dinleyişini şu cümlelerle anlatıyor:

İhsan Özgen'in çocukluk yıllarına ait bir fotoğrafı (Yelda – Neva Özgen arşivi)

7. Bilge Özgen, kişisel görüşme, 11 Haziran 2021.

8. Bülent Aksoy ve Ersu Pekin'in Açık Radyo'da hazırlayıp sunduğu *Radyo Anıları* programının İhsan Özgen'in konuk olduğu bölümünden, 16 Şubat 2002.

9. Fikret Karakaya'nın İhsan Özgen ile *Tanburi Cemil Bey* konulu söyleşisi, 1999.

Bir gün radyo neşriyatlarından birisinde, birdenbire fevkalade değişik bir enstrümanla karşı karşıya kaldım. Yani tanbur ama değil, bildiğim bir şey değil bu. Fevkalade çarpıcı bir şey! Gerek tanbur sadası, gerek icra, gerek anlayış, tavir bakımından bambaşka bir şeyle karşılaştım. İşte bu, Tanburi Cemil Bey'in plaklarından verilen bir şey imiş. Birdenbire, önce bir bozguna uğradım, gerçeği söylemek gerekirse. Yani İzzeddin Ökte'de alıştığım bir imaj vardı tanbura ait, o bozuldu, ama çarpıcı da bir şey. Ne olacak falan derken, orada işte düşünceye başladım. Ve gitgide tabii bunun arkası geldi. Gerek başka eserlerin dinlenmesi, gerek diğer birtakım şeyler... Artık Cemil Bey benim için bir efsaneydi.¹⁰

KEMENÇE İLE TANIŞMA

İhsan Özgen, o yıllarda taş plak kayıtlarından tanburunu dinlediği Cemil Bey'in kemençe de çaldığını henüz bilmiyordu. Yaylı sazlarla arasındaki bağ, lise yıllarında okul orkestrasında viyola ve keman çalmaya başlamasıyla oluştu. Dolayısıyla ilk Batı müziği tecrübelerini de okul orkestrasında edinecek, viyolonsele de aynı dönemde başlayacaktı.

Kemençeyi ilk olarak lise yıllarında Ankara Radyosu'nda Haluk Recai (Haldun Menemencioğlu)'den ve Ruşen Ferid Kam'dan duydu ve bu sazın tesiri altında kaldı.

1959 senesinde 17 yaşına gelmiş, lise son sınıfa geçmişti. O yılın yaz tatilinde, Malatya'da sanat enstitüsü öğretmenliği yapan ağabeyi Bilge Özgen'i ziyarete gitti. Ağabeyinin, eşi ve çocuklarıyla oturduğu ev, Enver Sarp adında bir ilkokul öğretmenininin eviyle karşı karşıyaydı. Aynı zamanda bir musikişinas olan Enver Bey, bestekâr ve kemençeci Hasan Fehmi Mutel'in öğrencisiydi.¹¹ Kemençe çalan, hatta sazlarını evinin balkonunda imal eden Enver Sarp, Bilge Özgen'le amatör topluluklarda da saziyla yer alıyor olması vesileyle tanışmıştı.¹² Kardeşinin kemençeye ilgisini bilen Bilge Bey, bir akşam onu Enver Sarp'a götürdü. İhsan Özgen bu karşılaşmayı şöyle anlatıyor:

Bir akşam onlarda toplanılacaktı, bu müzik toplantısı mutak olmaktan daha öte, onunla bir araya gelmem için düzenlenmişti sanırım. Eve sokak kapısından hemen giriliyordu. Hoca kapıda karşıladı, küçük bir eşiği geçtikten sonra bizi sol taraftaki beyaz badanalı ahşap tavanlı genişçe odaya aldı. Hiç olmasa bir elli yıl öncesine gitmiş gibi oldum. Sedirler, kilimler, tertemiz örtüler, duvarda asılı duran kemençe. O gece Hoca'nın kemençesini büyük bir dikkatle dinledim. Bir ara o geceye tanburu

10. Radyo Anıları programı, 2002.

11. Fikret Karakaya'nın röportajı, 2015.

12. İhsan Özgen, *Sanatı Yaşamak*, s. 96-97.